

ОПРЕДЕЛЕНИЕ

№ 66

гр. С., 02.03.2023 г.

С. о. с., III ВТОРОИНСТАНЦИОНЕН НАКАЗАТЕЛЕН СЪСТАВ, в закрито заседание на втори март през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: Яника Т. Бозаджиева

Членове: Мариета Неделчева
Андон Г. Миталов

като разгледа докладваното от Яника Т. Бозаджиева Въззивно частно наказателно дело № 20231800600046 по описа за 2023 година

СОС, в качеството му на инстанция въззивен контрол на актовете на прокуратурата по чл. 243 НПК е сезиран с жалба против определение под № 94 от 21.12.2022 г. на РС - С. по ч.н.д. № 97/2022 г., с което е отменено постановление от 10.08.2021 г. на прокурор от РП-К. за прекратяване на наказателното производство по ДП № 49/2020 г. по описа на РУ - Г., като делото е върнато със задължителни указания относно прилагането на закона.

Жалбоподателката атакува определението като неправилно и незаконосъобразно, като оспорва изводите на съда и на прокурора по приложението на материалния закон и конкретно относно нормите на ЗЗДН в хипотезата на чл. 296, ал. 1, пр. 2 НК. Изразява се несъгласие с приетото от районния съд, че предмет на закрила по чл. 296, ал. 1 НК е само същинската част на заповедта за защита от домашно насилие – забраната на извършителя да се въздържа от определено поведение, но не и останалите, спомагателни мерки като задължаването на извършителя да посещава специализирани програми. Подчертава се, че законът не разграничава предвидените в чл. 5 ЗЗДН мерки на същински и спомагателни, противно на възприетото от РС-С.. Застъпва се фактическият извод, че П. не е посещавал такава програма въпреки задължението му съгласно влязлата в сила заповед, като е манифестирал пренебрежението си спрямо този акт на съда. Твърди се, че действията на П. покриват от обективна и субективна страна състава на престъплението, като засягат и интересите на двете непълнолетни деца, за които се грижи в нарушение на съдебно решение, с което родителските права са предоставени на жалбоподателката. С тези аргументи се иска отмяна на постановеното определение, като се дадат задължителни указания на прокурора за продължаване на процесуалните действия по отношение на престъплението по чл. 296, ал. 1 НК.

Настоящият съд, като разгледа подадената жалба и материалите по делото и като осъществи цялостен самостоятелен служебен контрол по чл. 314, ал. 1 НПК на обжалваното определение, на базата на приложимите разпоредби от процесуалния и материалния закон, намира за установено следното:

Р. С. и П. А. П. са бивши съпрузи, като бракът им бил прекратен през 2013 г. с Решение № III-92-21 от 01.03.2013 г. по гр.д. №13188/2012 г. описа на СРС.

От брака си двамата имат две деца: момиче - А. П.а, родено през 2010 г., и момче - Й. С. П., родено през 2012 г.

С влязло в сила определение от 19.02.2015 г., с което е одобрена спогодба по гр.д. № 5348/2013 г. на СГС, упражняването на родителски права по отношение на малолетните деца са предоставени на майката – Р. С., като е определен режим на лични контакти на бащата П. П. с децата. От месец октомври 2015 г. децата живеят с баща си – П. П., като оттогава до 2021 г. майката не е имала контакт с тях в отсъствие на бащата или на трети лица, представители на социални институции.

С решение от 22.06.2018 г., постановено по гр. д. № 117/2018 г. по описа на С. о. с. е отменено решение № 225 от 03.11.2017 г., постановено по гр. д. № 372/2016 г. на Районен съд – гр. К., като предявеният иск от П. А. П. против Р. С. с правно основание чл. 59, ал. 9 СК за изменение на мерките за упражняване на родителските права на децата А. П. П.а и Й. П. С. П., определени с влязло в сила определение от 19.02.2015 г., с което е одобрена спогодба по гр.д. № 5348/2013 г. на СГС, е отхвърлен.

С решение № 93 от 14.05.2020 г. по гр. д. № 471/2019 г. по описа на Районен съд – К. е отхвърлена молбата на Р. С., действаща в качеството □ на законен представител на малолетните А. П. П.а и Й. П. С. П., за издаване на заповед за защита срещу П. А. П. и Г. И. Н. за извършен на 14.07.2018 г. акт на психическо и емоционално насилие над децата А. П. П.а и Й. П. С. П..

С влязло в сила решение № 230 от 20.07.2020 г., постановено по гр. д. № 287/2020 г. по описа на С. о. с., горепосоченото решение е отменена в частта, с която е отхвърлена молбата на Р. С., като вместо това съдът е постановил на основание чл. 5, ал. 1, т. 1 и т. 5 ЗЗДН мерки за защита от домашно насилие, извършено от П. А. П. спрямо децата А. П. П.а и Й. П. С. П. на 14.07.2018 г. в с. М., като е задължил П. А. П. да се въздържа от извършване на домашно насилие спрямо А. П. П.а и Й. П. С. П., както и да посещава специализирана програма за повишаване на родителския капацитет за срок от 12 месеца. Въз основа на постановеното решение била издадена заповед за защита от 20.07.2020 г., с която спрямо П. А. П. били наложени горепосочените мерки на основание чл. 5, ал. 1, т. 1 и т. 5 ЗЗДН.

От приложено по делото писмо /л. 111, т. 12 от ДП/, се установява, че П. П. е сключил договор за провеждане на обучителен курс за повишаване на

родителския капацитет с Фондация „П. п.“, като курсът е започнал на 01.08.2020 г. и към 14.07.2021 г. П. активно се е включвал в обучението и е спазвал изготвения график.

На 30.09.2020 г., по реда на чл. 212, ал. 1 НПК е образувано досъдебно производство, за неизпълнение на Заповед за защита от домашно насилие, издадена на 20.07.2020 г. от С. о. с. по гр.д. № 287/2020 г. по описа на съда и за това, че от 5.03.2019 г. до 29.09.2020 г., когато е образувано настоящото производство се създават пречки за изпълнение на съдебно решение №2278/22.06.2018 г., постановено по гр.д. № 117/2018г. на СОС - престъпления по чл. 296 НК и по чл. 182, ал. 2 НК.

Наказателното производство, макар и да няма формално привлечено към наказателна отговорност лице, на практика е водено против П. А. П. /бивш съпруг на жалбоподателката/. Законен повод за образуване на наказателното производство е послужила жалба, подадена от Р. С., за това, че П. не се съобразява, укрива се и отказва да □ предаде децата и дори осуетява всякакъв контакт с майката, като по този начин саботира действието на съдебното решение, по силата на което са възложени за упражняване родителските права по отношение на двете, ненавършили пълнолетие деца, родени от брака, както и заповедта за въздържане от домашно насилие, имаща за предмет защита на законните интереси на децата и на родителя, упражняващ правата им.

При наличието на законен повод и достатъчно данни, за извършване на противозаконно деяние, описващо обективните и субективните признаци на престъпление по НК, единственият орган компетентен да образува наказателно производство и да предприеме наказателно преследване срещу определено лице, овластен от Конституцията и законите на РБългария, е прокуратурата. Суверенитетът на обвинителната власт се изразява в правомощието да даде собствена правна оценка на изложените в жалбата или сигнала факти, след проверката им, като ги квалифицира като престъпления, като в това отношение не е обвързана от правната квалификация, поддържана от жалбоподателя.

За да прекрати настоящото производство, прокурорът е посочил, че РП-К. не е компетентна да се произнесе относно деянието по чл. 182, ал. 2 НК, тъй като същото е от частен характер, като по този начин прокуратурата се е десезирала и е отказала да упражни предвидените си в НПК правомощия, като този аспект на атакуваното постановление ще бъде разгледан подробно по-долу.

По отношение на второто деяние, обект на производството, прокурорът с лаконични мотиви е приел, че не са събрани достатъчно доказателства за осъществяване на престъпния състав по чл. 296, ал. 1 НК. Посочено е, че макар децата да не живеят при родителя, на когото е предоставено упражняването на родителските права (настоящият жалбоподател), то следва да се отчита емоционалното и психологическото им състояние, както и

техният най-добър интерес, поради което е приел в постановлението си, че е неприемливо предаването им. Изразено е становището, че неизпълнението на Решение № 227/22.06.2018 г. на СОС, с което упражняването на родителските права е предоставено на Р. С. не се дължи на отказ от страна на П. да го изпълни, а на поведението и емоционалното състояние на децата да отидат при майка си, както и на „демонстрирания категоричен отказ да □ бъдат предавани по институционален ред“.

С тези аргументи прокурорът е достигнал до извода, че П. не е нарушил издадената заповед за защита от домашно насилие от 20.07.2020 г. на СОС по гр. д. № 287/2020 г., тъй като П. действително бил спазил предписанията на заповедта.

Така при преценка на доказателствата прокурорът е стигнал до крайния си извод, че производството следва да бъде прекратено, тъй като деянието не е извършено – поради липса на доказателства.

Първоинстанционният съд в производството по чл. 243, ал. 5 НПК е извършил проверка на доказателствените материали и е достигнал до собствени изводи, различни от възприетите от прокурора, като е установил, че П. не е посещавал специализирана програма за лица, извършители на домашно насилие, финансирана от Министерство на правосъдието, предоставена от „Ц. за и. и ф. п. к.“ за срок от 12 месеца. Противно на възприетото от прокурора, че П. е спазил заповедта (основавайки се на приобщеното писмено доказателство на л. 111 от т. XII от ДП), съдът е стигнал до обратен извод, но анализирайки разпоредбата на състава по чл. 296, ал. 1 НК, е достигнал до становище за несъставомерност на това деяние.

Съдът е приел, че предмет на защита по чл. 296 НК са единствено мерките по чл. 5, ал. 1, т. 1, 2 и 3 от ЗЗДН, но не и възприетите в закона „спомогателни“ мерки. Този свой извод съдът е обосновал с аргумента, че правната природа на този престъпен състав е да охранява изпълнението на заповедта за защита в същинската □ част, като предвижда въздържане от определено поведение.

Съдът е изразил несъгласие и с извода на прокурора за прекратяване на производството за престъплението по чл. 182, ал. 2 НК, тъй като е отчел, че са налице достатъчно данни за осъществяване на този състав на престъплението. Предвид установените обстоятелства, прието е в мотивите на атакуваното определение, че поведението на П. покрива признаците на двете форми на изпълнителното деяние и представлява особено тежък случай, защото децата повече от седем години не могат пълноценно да общуват със своята майка. Съдът е установил наличие на предпоставките по чл. 24, ал. 6, вр. чл. 25, ал. 1, т. 6 НПК, като именно в тази връзка е дал задължителни указания на прокурора и е отменил постановения прокурорски акт.

Настоящият съдебен състав, на първо място намира за необходимо да напомни задължението на наказателното производство при осъществяване на преценката на доказателствата и съобразяване на конкретните данни във

всеки отделен случай съобразно установените обстоятелства, като не допускат бланкетно, незадълбочено прилагане на закона. При анализа на събраната доказателствена съвкупност, съдът отчита, че настоящият случай, сложил повод за образуване на наказателно производство, е предхождан от дългогодишен конфликт между двамата бивши съпрузи, отразяващ се пряко върху отношенията с техните малолетни деца и най-вече – на развитието на последните (в този смисъл приложените множество социални доклади – т. Х от ДП, и СПЕ), органите на наказателното производство дължат особена защита срещу посегателства, рефлектиращи върху пострадалите. Съгласно събраните по ДП писмени доказателства, у малолетните деца е налице форма на родителско отчуждение спрямо майка им – Р. С., като това налага необходимостта от съобразяване най-вече на техните интереси и нужди като особено уязвими лица. Това е така, тъй като именно осигуряването на адекватни грижи за малолетните деца следва да бъде водещо и такава е задачата, предвид уреждането на наказателноправна закрила, заложена в съставите на деянията по чл. 182, ал. 2 НК и чл. 296, ал. 1 НК. Предвид фактическите данни, изводими от събраните доказателства, следва да се държи сметка, че към инкриминирания период упражняването на родителските права спрямо двете малолетни деца е било предоставено на майката Р. С. с влязло в сила Решение № 227 от 22.06.2018 г. по гр. д. № 117/2018 г. по описа на СОС.

Тъй като прокуратурата е събрала значително количество доказателства, от които в пълна степен могат да се изградят фактически изводи по релевантните за това производство обстоятелства, и настоящият състав констатира, че е налице изискуемата пълнота на разследването и предвид липсата на упреци в тази насока, намира, че не се налага допълнително изследване на релевантните от гледна точка предмета на доказване факти.

Така значим за правилното решаване на настоящото производство остава въпросът доколко изводите, застъпени от първия съд и от прокурора са обосновани и съответни на закона.

Съобразявайки застъпените от прокурора аргументи и изразеното становище, съдът счита, че в атакуваното прокурорско постановление в недостатъчна степен на убедителност и без да е подкрепено с действителни фактически и правни аргументи, прокурорът е отказал да се произнесе по твърденията за деянието по чл. 182, ал. 2 НК поради липса на компетентност. Така възприетото от прокурора не съответства на предписаното в процесуалния закон, тъй като макар престъплението по чл. 182, ал. 2 от НК да е от частен характер, прокуратурата не е лишена от възможността да защити интереса на засегнатите лица, каквито несъмнено са, освен майката Р. С. – и нейните деца, лишени от предвидените във влязло в сила съдебно решение грижи.

В тази връзка и първоинстанционният съд е допуснал пропуск, предоставяйки на прокурора непълни указания, като е пропуснал да обсъди

законовите възможности, визирани в чл. 48 и чл. 49 от НПК поради установените изключително конфликтни и усложнени отношения между децата и майка им, видно от множеството доказателства.

Прокурорът е дължал съобразяване на обстоятелството, че настоящата жалбоподателка, съгласно влязъл в сила съдебен акт, не само разполага с правото, но има и задължението да полага грижи за децата си, от която възможност е лишена най-вече поради действията и бездействията от страна на П., както се установява от събраните доказателства. Следва да се отбележи и че прокурорът е съсредоточил значителна част от своето изложение в опита да обоснове неизпълнението на съдебното решение за предаване на децата на майка им с отказа на децата да отидат при нея, като от изложените от него аргументи от правна страна е видно, че напълно е изключил причинно-следствената връзка на действията или бездействията на П. с този престъпен резултат. Така приемайки, че неизпълнението на съдебното решение е „следствие не от отказа на П. П. да го изпълни, а от отказа на децата да отидат при майка си, както и демонстрирания категоричен отказ да и бъдат предавани по институционален ред“ прокурорът е достигнал до извод, неподкрепен от събраните доказателства. Събраните по делото доказателствени материали са в обратната насока, предвид множеството опити на майката Р. С. да получи съдействие от социалните служби и от държавните органи, за да упражнява родителските си права.

Следва да се отбележи, че този извод на прокурора се намира в абсолютен разрез със закона, тъй като съставът на чл. 182, ал. 2 НК не предвижда съгласие или желание на детето, що се отнася до отглеждането или предаването на малолетните деца при осъществяване на лични контакти. Престъплението по този състав може да се осъществи както чрез бездействие, така и чрез действие, като в този аспект първоинстанционния съд правилно е отбелязал, че са налице обстоятелства, от които може да се направи извод за осъществяване на двете форми на изпълнителното деяние. В случая бащата П. П. е следвало да изпълнява предписанията на съдебно решение № 2278/22.06.2018 г., постановено по гр. д. № 117/2018г. на СОС и обстоятелството дали децата изиявяват желание или пък дори проявяват родителско отчуждение спрямо майката не са релевантни от наказателноправна гледна точка. Деецът по чл. 182, ал. 2 НК следва да спазва съществуващото правно положение, установено с посоченото съдебно решение, като допълнителна преценка и промяна на условията, заложили в него, би могъл да направи единствено гражданският съд. В този смисъл изводите на прокурора, по същество оправдавайки неизпълнението на съдебно решение, не могат да бъдат споделени и налагат отмяната на постановлението на самостоятелно основание.

Макар въззивният съд да изразява принципно съгласие с дадените с първоинстанционния съдебен акт указания за спиране на производството на осн. чл. 24, ал. 6, вр. чл. 25, ал. 1, т. 6 НПК, то установените фактически обстоятелства в настоящото производство налагат обсъждане на

предвидената в закона възможност за встъпване на обвинителната власт в производството за деяние по чл. 182, ал. 2 НК, преследвано по частноправен ред. Това изключение от общите процесуални правила е предвидено с цел закрила на лица при особени обстоятелства, разкриващи отношения на зависимост между дееца и пострадалото лице или състояние на пострадалия, характеризиращо се с безпомощност. Такова състояние обективно би следвало да съставлява пречка за пострадалия да защити своите права и законни интереси и поради това законът предвижда участието на прокурора в хипотезата на деяние, преследвано по частноправен ред. Според този въззивен съдебен състав именно такъв е и настоящият случай. Тъй като, както беше посочено – деянията, обект на настоящото разследване засягат в значителна степен интересите на малолетните деца, а защитата на същите тези интереси не може да бъде напълно гарантираната от тяхната майка предвид продължаващия конфликт с бащата, се налага обсъждане на предвидената в чл. 48 и чл. 49 НПК процесуална възможност. На тази плоскост прокурорът дължи отговор, при наличието на основания за осъществяване на посочените процесуални правомощия, дали събраните по делото доказателства разкриват признаците на престъпление по чл. 182, ал. 2 НК или на друго деяние. В това отношение определението на районния съд е правилно, тъй като въззивната инстанция намира, че действително са налице достатъчно данни за извършено престъпление по чл. 182, ал. 2 НК и макар че са подложени на обсъждане от прокурора, са довели до постановяване на неправилен от процесуална гледна точка прокурорски акт.

Изложеното следва да напомни, че прокурорът дължи, в съответствие с целите и задачите на наказателното правораздаване, визирани в чл. 1, ал. 2 НПК, да изчерпи всички процесуални възможности за разкриване на престъпленията и разобличаване на виновните лица, което не е сторил, постановявайки незаконосъобразен акт за прекратяване на производството. В този случай обжалваното определение подлежи на отмяна, тъй като въззивната инстанция изразява несъгласие с дадените от първия съд указания по приложението на процесуалния закон.

Що се отнася до деянието по чл. 296, ал. 1 НК, то първоинстанционният съд е постановил определението си, като по същество е потвърдил правните изводи на прокурора, че не са налице данни за деяние, съставомерно по чл. 296 НК. Прокурорът е приел, че не са събрани достатъчно доказателства за извършеното престъпление, като е прекратил досъдебното производство и в тази част първоинстанционният съд е изразил съгласието си с прокурора. Въззивният съд намира изложените в първоинстанционното определение аргументи за несъответстващи на материалния закон, предвид изложеното, че единствено мерките по чл. 5, ал. 1, т. 1, 2 и 3 от ЗЗДН се ползват с наказателноправна защита, докато тези по чл. 5, ал. 1, т. 4, 5 и 6 от ЗЗДН, визирани като „спомогателни“, не са предмет на закрила от нормата на чл. 296, ал. 1 НК.

Според въззивния съд посочената норма не предвижда подобно

ограничение. От анализа и съобразно тълкуването на нейния действителен смисъл, въззивната инстанция достигна до обратен правен извод, несподелящ съображенията на първоинстанционния съд. Изводите на прокурора, както и тези на първия съд почиват на стеснително тълкуване на нормата, което е в противоречие с заложената в нея идея. В наказателноправен аспект законът не поставя разграничение между отделните мерки по чл. 5 ЗЗДН, като в едната от предвидените форми на деянието се касае за неизпълнение на заповед за защита от домашно насилие или Европейска заповед за защита, но тези актове, издавани от съда се разглеждат като едно цяло. Иначе казано, изложените от прокурора и потвърдени от съда изводи относно съставомерността на деянието по чл. 296, ал. 1 НК не почиват на обективен анализ, съответен на законовите предписания, поради което се налага отмяна на атакувания съдебен акт, съответно и на постановлението, и на това основание.

Внимание заслужава и изводът на прокурора, критикуван от първоинстанционния съд, че П. е изпълнил предписанието на издадената заповед за защита от домашно насилие от 20.07.2020 г. на СОС по гр. д. № 287/2020 г., тъй като П. действително бил спазил предписанията на заповедта. Към този фактически извод първоинстанционният съд е изразил упрек, тъй като е отчел, че не отговаря на действителността, защото „касае делото, в което пострадали са децата, при което програмата е за повишаване на родителския капацитет“.

Въззивният съд намира, че видно от приложеното писмено доказателство на л. 111 от том XII от ДП, П. П. е посетил програма, организирана от Фондация „П. п.“, като считано от 01.08.2020 г. спазва изготвения график на обучителен курс за повишаване на родителския капацитет. Макар така изложеното да навежда на извода, че обсъжданата заповед от 20.07.2020 г. по гр. д. № 287/2020 г. по описа на С. о. с. е спазена, то внимание заслужават изложените от жалбоподателката в жалбата □ срещу постановлението доводи за нарушение на предписанията, предвидени в Решение № III-139-16456/20.01.2020 г., потвърдено с Решение № 261268/19.11.2020 г. по в.гр.д. № 3702/2020 г. на СГС, която предвижда мярка на основание чл. 5, ал. 1, т. 5 ЗЗДН спрямо П. П., а именно – да посещава специализирана програма за лица, извършители на домашно насилие, като изрично посочва, че програмата следва да е финансирана от Министерство на правосъдието и предоставена от „Ц. за и. и ф. п. к.“ в гр. С.. Този факт е останал игнориран от прокурора, като същият е пропуснал да даде отговор на наведените с жалбата доводи в тази връзка.

Всичко изложено налага у въззивния съд извода, че досъдебното производство е водено едностранчиво, при нарушение на процесуалните правила, съставляващи основни начала в процеса и особено тези, определящи начина на формиране на вътрешно убеждения и анализа и тълкуването на доказателствата, изграждане на съждения за релевантните факти, тълкуване и прилагане на материалния закон, поради което изводите на прокурора и на

РС-С. по приложение на закона досежно деянието по чл. 296, ал. 1 НК и наведените пороци от процесуално естество са изградени в противоречие с принципите на чл. 13, чл. 14 и чл. 107 НПК.

Всичко изложено по-горе налага и обосновава отмяна на атакуваните актове – определението на РС-С. и Постановлението на РП-К., слагащо край на наказателното производство по ДП №49/20 г. по описа на РУ-Г., пр. пр. № 754/20 г. по описа на РП-К., образувано за престъпление по чл. 296, ал. 1 НК, като незаконосъобразни и неправилни и връщане на делото РП И. за формиране на фактически и правни изводи в съответствие с правилата за тълкуване и преценка на доказателства и изграждане на вътрешно убеждение и при правилно прилагане на материалния закон.

Предвид гореизложеното и на осн. чл. 243, ал. 8 и ал. 7, вр. ал. 5 и ал. 6 т. 3, НПК съдът

ОПРЕДЕЛИ:

ОТМЕНЯВА определение №94 на РС-С. от 21.12.2022 г., постановено по ч.н.д. № 97/2022 г., с което е отменено постановление от 10.08.2021 г. на прокурор от РП-К. за прекратяване на наказателното производство по ДП № 49/2020 г. по описа на РУ – Г. и делото е върнато със задължителни указания по прилагането на закона, като

ОТМЕНЯВА постановление от 10.08.2021 г. на прокурор от РП-К. за прекратяване на наказателното производство по ДП № 49/2020 г. по описа на РУ – Г.,

ВРЪЩА делото на РП- К. за продължаване на надлежните по закон действия по наказателното производство.

ОПРЕДЕЛЕНИЕТО е окончателно.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____